

SAMEHANG VAN VERHOUDINGSWOORDE AS MIDDELPUNT VAN VERHOUDINGSHERSTEL IN DIE BOEK HOSEA – 'N SOSIORETORIESE STUDIE

Authors:

Johannes C.F. Harris¹
Pieter M. Venter¹

Affiliations:

¹Departement Ou
Testamentiese Wetenskap,
Universiteit van Pretoria,
Suid-Afrika

Correspondence to:

Johannes C.F. Harris

e-mail:

chris@ngpottiesuid.org.za

Keywords:

Hosea; verhoudingsherstel;
patrone en beelde; woorde
onderlinge

Postal address:

Privaat Sak X2449,
Mokopane, 0600,
Suid-Afrika

Dates:

Received: 14 Apr. 2008

Accepted: 10 Feb. 2009

Published: 10 July 2009

How to cite this article:

Harris, J.C.F. & Venter,
P.M., 2009, 'Samehang
van verhoudingswoorde
as middelpunt van
verhoudingsherstel
in die boek Hosea – 'n
sosioretoriese studie', *HTS
Teologiese Studies/Theological
Studies* 65(1), Art. #128, 7
pages. DOI: 10.4102/hts.
v65i1.128

This article is available at:

<http://www.hts.org.za>

© 2009. The Authors.
Licensee: OpenJournals
Publishing. This work
is licensed under the
Creative Commons
Attribution License.

ABSTRACT

Contiguity of relationship words as focal point for the restoration of relations in the book of Hosea – a socio-rhetorical study

This article reflects on the various nuances in meaning of the relationship terminology used in Hosea. These words are used in combination with one another, although used differently in different contexts. The different combinations create associations with new socioliterary meanings. This culminates in three central, interrelated notions, namely אהב ('love as life orientation'), ידע ('acknowledgement of the care of Yahweh') and יהיה לפני ('to live before Yahweh'). The collective intention of these words is finally described as one of covenant harmony.

INLEIDING

Die boek Hosea is vol simboliek. Die bekendste hiervan is waarskynlik die beeld van die versteurde verhouding tussen Israel/Juda en Jahwe, soos gesimboliseer deur die huweliksverhouding tussen die profeet Hosea en sy 'owerspelige'¹ vrou. Verhoudingsterme sal derhalwe 'n belangrike sleutel tot die begrip van die boek wees. 'n Belangrike voorbeeld hiervan is Hosea 2:21,22 (Masoretiese teks) in die groter geheel van 2:4–25 [2:1–22]², wat 'n opeenstapeling van terme bevat wat die redaktor met 'n bepaalde doel so saam gebruik.³ Dit kan ook op 'n samehangende verwantskap tussen terme dui (kyk Louw 1982:64). Sekere terme is as 'interpersonal events of association constituting a set of meanings, that is, a semantic field, which may be defined as "to establish or confirm a relationship"' aan mekaar verwant (Louw 1982:64).

Die eindredaktor van die boek Hosea ontleen bepaalde begrippe/terme aan sy leefwêreld, onder meer אהב en אמת משפט צדק זנה, טוב, ידע רחם חסד. Hierdie begrippe staan in 'n paradigmatische verhouding tot mekaar en is elkeen swaar met sosioliterêre betekenis(se) belaa. Deur hierdie begrippe in 'n beplande geheel byeen te bring, laat die outeur(s) ook hierdie betekenis met mekaar in wisselwerking tree, en loop dit uit op sentrale begrippe wat die boodskap van die boek omvattend raak (kyk ook Figuur 1). Hierdie sentrale begrippe is אהב ('liefde as lewensoriëntasie'), ידע ('erkenning van Jahwe se sorg') en יהיה לפני ('lewe voor die aangesig van Jahwe'). Deur die sosioretoriese ontleding van vyf verteenwoordigende tekseenhede uit die boek Hosea, naamlik Hosea 2:4–25 [2:1–22]⁴; 3:1–5; 4:1–5:7; 6:1–6 en 11:1–11, word 'n eie teorie oor die betekenis van hierdie begrippe in die boek ontwikkel. 'Sosioretoriese ontleding' verwys na 'n kombinasie van sosiologiese en retoriese ontleding: Sosioretoriese kritiek is 'n benadering wat op waardes, oortuigings en geloof konsentreer, sowel in die teks wat ons lees as in die wêreld waarin ons leef (kyk Robbins 1996:1). Die benadering fokus uitvoerig op die teks self, maar beweeg ook na die wêreld van die skrywer(s) van die teks én dié waarin ons tans leef. 'n Teks is soos 'n dik geweeftde tapisserie. Elke teks bevat ingewikkelde patrone en beelde. Indien daar eensydig na die teks gekyk word, sien 'n mens 'n baie beperkte weergawe van sy 'tekstuur'. Indien die eksegeet egter telkens uit 'n ander hoek na die teks kyk, sal hy meervoudige teksture kan sien. Elke teks staan in 'n intertekstuele verband met ander tekste. 'n Teks is dus die ontmoetingsplek van verskillende tekste. Dit is 'n spinneweb (kyk Venter 1997:328–329).

'n Teks is ook meer as die som van sy woorde. Tekste word, wat onder meer verhoudings van opposisie, ooreenkoms, gedeeltelike ooreenkoms en herformulering betref, deur vorige tekste beïnvloed (kyk Baxandall 1991:6). Hierdie studie toon ook dat tekste en woorde onderling met ander tekste en woorde verbind is en dat dié onderlinge verwantskappe bepaalde betekenisnuanses na vore bring. Uiteindelik word 'n hele netwerk verbintnisse tussen woorde blootgelê (kyk Figuur 1).

DRIE SENTRALE BEGRIPPE

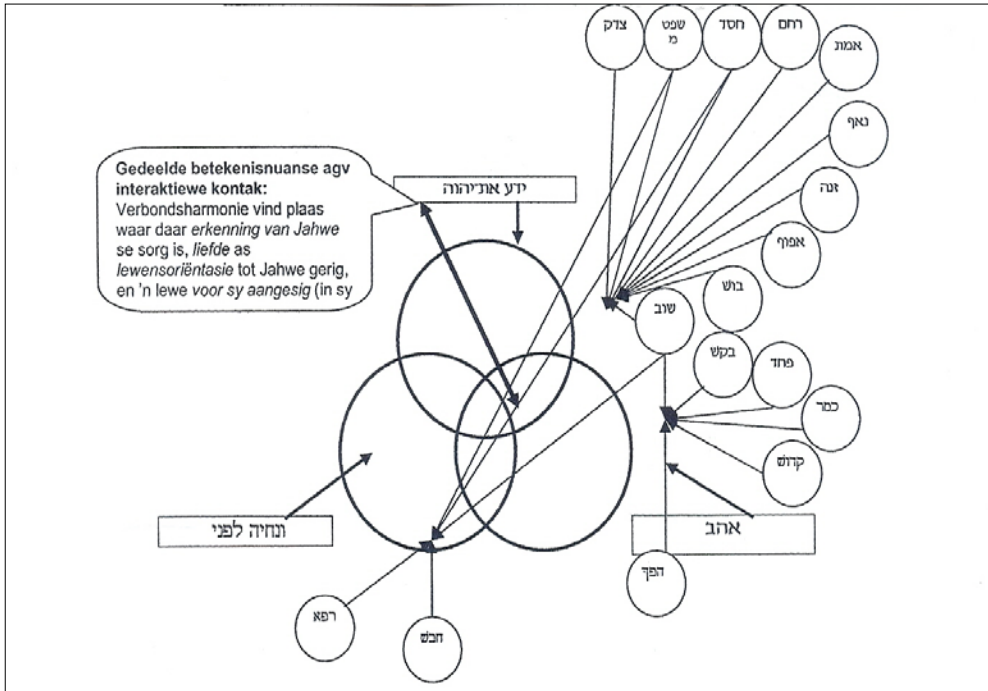
Die drie sentrale begrippe (kyk Figuur 1) spruit uit die vyf verteenwoordigende tekseenhede (soos vervolgens bespreek) waarin die nege verhoudingswoorde wat vir hierdie ondersoek gekies is, voorkom.

1.Hosea 2:1 beskryf haar as אמת משפט צדק זנה (kyk Snyman 1993:90–111).

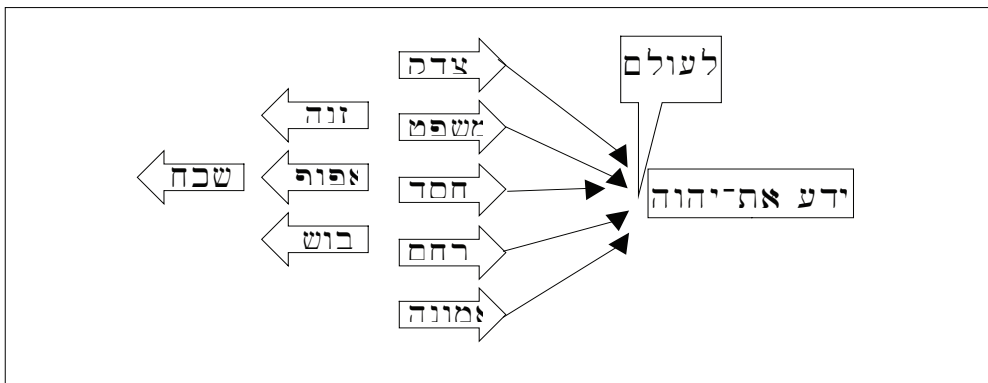
2.Die Afrikaanse vertaling se numering word in blokhakies geplaas, terwyl die *Biblia Hebraica Stuttgartensia*- (Hebreeuse Ou-Testamentiese) indeling sonder hakies verskyn.

3.Childs (1979:381) noem Hosea 1–3 'the exegetical key in the framework from which the entire book is to be read'. Morris (1996:111) voorts aan dat 'the most significant way that these chapters serve as an introduction is to present the key words that will be repeated and reinterpreted in what follows'. Hy noem hierdie sleutelwoorde *Leitwörter* (kyk Morris 1996:111).

4.Die Afrikaanse vertaling se numering word in blokhakies geplaas, terwyl die *Biblia Hebraica Stuttgartensia*- (Hebreeuse Ou-Testamentiese) indeling sonder hakies verskyn.

FIGUUR 1
Gedeelte betekenisnuanse agv wisselwerkinginteraktiewe kontak

FIGUUR 2
'Huwelijksverbintenis' beskrywe deur sinonieme parallelismes

יִדַע ('erkenning van Jahwe se sorg')

Hosea 2:4–25 [2:1–22]⁵

Die tematiese eenheid van Hosea 2:4–25 is 'n poëties gestruktureerde geheel waarin 'n hele aantal parallelismes tot betekenisverryking lei. Strukturele ontleding toon dat dié gedeelte volmaak soos 'n skarnier toevou, met vers 15 as middelpunt (kyk Lys 1976:66). Die hoogtepunt van die klag teen Israel is dat sy die Baäls as haar minnaars/dié wat sy liefhet, vereer, en Jahwe misken. Die struktuur bring ook die volgende aan die lig:

- Naaktheid beteken die einde van religie (verse 12–13);
- hofmaak (liefde) lei tot die teruggee van natuurgawes (verse 16(b) en 17(a));
- die woestyntyd word as 'n 'nuwe eksodus' voorgedou verse 16(a) en 17(b);
- dié nuwe eksodus word as 'n tyd van hofmaking en liefde en die teruggee van natuurgawes (verse 11–14 en 16–17), maar

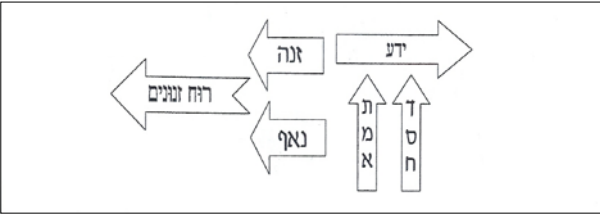
ook as 'n tyd van erkenning van Jahwe as die God wat seën, uitgebeeld;

- זנה ('promiskuiteit')⁶ in verse 6–7 staan dan teenoor אמונה ('verbondsgetroetheit') in verse 21–22;
- die verbreekte verhouding (vers 4) staan teenoor die herstelde verhouding (vers 25);
- hoerery/promiskuiteit staan gelyk aan owerspel in die konteks van 'n huweliksverhouding;
- שכח ('vergeet') staan teenoor ידע את־יהוה ('erkenning van Jahwe').

In verse 21 en 22 volg drie sinonieme parallelismes om die aard van die 'huweliksverbintenis' tussen Jahwe en Israel te beskryf. Die verbintenis sal לעולם ('vir altyd') wees. Jahwe sal Hom verloof in צדק ('bedagsaamheid'), משפט ('regverdigheid'), חסד ('verbondsliefde'), רחם ('barmhartigheid') en אמונה ('verbondstrou'). Dit staan teenoor die ontrouheid van Israel (verse 6–7). Hierdie word grafies voorgestel in Figuur 2.

5. Die Afrikaanse vertaling se numering word in blokhakies geplaas, terwyl die *Biblia Hebraica Stuttgartensia*- (Hebreeuse Ou-Testamentiese) indeling sonder hakies verskyn.

6. Ten einde 'n élite groep voor te stel wat deur vreemdelinge binnegedring is, beskryf Hosea 'n promiskue vrou wat toelaat dat haar liggaam deur haar minnaars gepeneetreer word (kyk Yee 2001:31).

FIGUUR 3
Verbondsontrouheid by die volk

Die resultaat van die nuwe verbintenis (die huwelik) is dat Israel Jahwe sal erken (יָדַע אֱלֹהֵי יְהוָה) as die Een wat werklik sorg (kyk Figuur 2). Wat die huweliksterminologie betref, is יָדַע ('erkenning van Jahwe') derhalwe die hoogtepunt van die huweliksvoltrekking. Hosea gebruik die huweliksmetafoor teologies om sy *polemic monolatry*⁷ (kyk Yee 2001:8; Dearman 1992:36; Smith 1990:42–45) te verkondig. Sy aanklagte is hoofsaaklik op 'n manlike gehoor, onder meer die koning en sy politieke en kultiese élite, gerig. Die huweliksmetafoor vervroulik die manlike heersende hiërargie deur hulle gesamentlik as 'n promiskieuse vrou uit te beeld. Hosea se huwelik met 'n אִשָּׁה זְנוּנִים (promiskieuse vrou) moet as 'n 'simboliese optrede' verstaan word (kyk ook Yee 2001:30–32). Die simboliek het saam met die profetiese boodskap gegroei, en sou nie by die huweliksvoltrekking reeds só verstaanbaar gewees het nie. Die simboliek dui daarop dat Israel Jahwe nie eksklusief vereer het nie. Die ontrouheid verwys na die volk se godsdienstige ontrouheid teenoor Jahwe. Volgens die status-/skandekultuur (kyk Malina 1993:73–77) het Israel nie net בוש ('skandelik opgetree') nie (vers 7), maar word sy ook in die openbaar tot skande gemaak (vers 12): אַתְּ נִבְלַתָּה לְפָנַי מֵאֲהָבִיּהּ (Ek sal dan nou haar skaamte ontbloot voor die oë van haar minnaars ...)⁸. Israel word derhalwe daarmee uitgedaag om iets te doen om hulle eer te herstel (*challenge response*). Dit geskied binne die raamwerk van die verlies van status en manlike eer (kyk Yee 2001:30–32), en die geskenke (verse 21–22) is dan ook die verlangde regstelling van hulle ontrouheid.

Wat kulturele kategorieë betref, is die perikoop deel van 'n regsgeleding waarin 'opposisie- kulturele retoriek' gebruik word. Daar word sterk teen die ontaarde kultus standpunt ingeneem. Die godsdiensoefening wat gekritiseer word (deur van kras woorde en begrippe soos אַפְרוּךְ ('owerspel') en זָנוּה ('promiskuiteit') gebruik te maak), word gekorrigeer deur in verse 4 en 18 terme soos אִישׁ ('man') en אִשָּׁה ('vrou') uit die betekenisveld van die huwelik; 'voorsiening van lewensmiddele' (vers 10); asook 'huweliksgeskenke', naamlik צֶדֶק ('bedagsaamheid'), מִשְׁפָּט ('regverdigheid'), חֶסֶד ('genade'), רַחֵם ('barmhartigheid') en אֲמוּנָה ('verbondsgetrouheid'), te gebruik. Die verlangde reaksie, יָדַע אֱלֹהֵי יְהוָה ('dat Israel aan Jahwe erkenning gee'), maak die huweliksverhouding volkome (herstel). In bostaande verwantskap, kry die verhoudingsterme dus die volgende nuanses:

- רַחֵם: ontferm; barmhartig wees (v 6, 21)
- זָנוּה: promiskuiteit (v 4, 6, 7)
- צֶדֶק: bedagsaamheid (v 21)
- מִשְׁפָּט: regverdigheid (v 21)
- חֶסֶד: genade (v 21)
- אֲמוּנָה: verbondsgetrouheid (v 21)
- שׁוּב: terugkeer (v 9, 11)
- שָׁכַח: misken (vergeet) (v 15)
- יָדַע: erkenning (v 10, 22)

Hosea 4:1–5:7

Hierdie eenheid bestaan uit drie poëtiese eenhede, naamlik Hosea 4:1–3; 4:4–19 en 5:1–7.⁹ Die verhoudingsterme יָדַע en

7. Die aanbidding van een God, met erkenning dat daar ander gode is, dog krities en onverdraagsaam teenoor hulle.
8. Aanhaling uit die 1953 – Afrikaanse vertaling.
9. Die indeling word op dié van Wolff (1965:81, 87, 119), Andersen & Freedman

זָנוּה, wat onderskeidelik vyf keer (Hos 4:1, 6; 5:3, 4) en tien keer (Hos 4:10, 11, 12, 13, 14, 15, 18; 5:3, 4) voorkom, is ondersoek. Die woorde אֲמוּנָה en חֶסֶד word in Hosea 4:1 sinoniem met יָדַע gebruik, en is derhalwe deel van die ondersoek. Die volgende betekenisnuanses kom voor:

- זָנוּה verwys na Israel se verbondsontrouheid. Dit dien as simbool van die ontbindende verhouding tussen Israel en Jahwe. Dié agteruitgang is aan die רוּחַ זְנוּנִים ('gees van promiskuiteit') te wyte (kyk Hos 4:12; 5:4).¹⁰
- Hierdie hoerrees is 'n gesindheid wat die denke van Jahwe aflei. Dit gaan volgens Hosea 4:11,18 met brassery gepaard (בָּרֵיז וְהִירֹשׁ יִקְחֶלֶב) "wyn en mos neem die hart weg"¹¹. Dit maak hulle נִטְמָא ('onrein') (Hos 5:3), wat beteken dat hulle nie vir Jahwe aanvaarbaar is nie.
- Hierdie gees maak hulle ook אֲהָבֻהּ הַבּוֹ ('versot op erotiese passie') (Hos 4:18). Dit dien dan ook as sinspeling op die misplaaste אֲהָבָה ('oriëntasie') wat hulle na regte aan Jahwe verskuldig is. Die verbondsontrouheid kom verder in die kultus tot uiting. Die volk se offerpraktyke aan die Baäls (Hos 4:12,13) geskied onder leiding van die priesters (Hos 4:6,14). Dit lei volgens Hosea 4:13 regstreeks tot זָנוּה ('hoerery/prostitutisie') en נִאֲפָה ('owerspel') (sinonieme parallelisme in Hos 4:13).¹² Albei terme verwoord die volk se verbondsontrouheid. Die leiers se verantwoordelikheid ten opsigte van die volk se verbondsgetrouheid word dus hierdeur beklemtoon.
- Die priesters se gebrek aan יָדַע ('erkenning') van Jahwe (Hos 4:6) lei tot ongehoorsaamheid en grootskaalse ontrouheid. Gebrek aan יָדַע ('erkenning') van Jahwe ontstaan by die kultus, waar Jahwe vir die Baäls verruil is. זָנוּה is dus die teenpool van יָדַע, en dra daarom hier die betekenis van 'miskenning' van Jahwe (kyk Figuur 3).
- Die chiasme in Hosea 4:6 nuanseer die betekenis van יָדַע ('erkenning'). מֵאֲסֹתָ נִדְמוּ word dan sinoniem met מֵאֲסֹתָ gebruik. 'Die volk gaan ten gronde' word aan 'verwerping deur Jahwe' gelykgestel. הִדְרֵתָּ מֵאֲסֹתָ staan parallel met הִדְרֵתָּ מֵאֲסֹתָ. 'Gebrek aan erkenning' is direk te wyte daaraan dat die volk 'kennis verwerp het' (en nie toegewyd was aan Jahwe nie).¹³
- Die betekenis van יָדַע word verder deur אֲמוּנָה en חֶסֶד bepaal (Hos 4:1), wat onderskeidelik die betekenis van 'verbondsliefde' en 'betroubaarheid' dra.

As metafoere vir die huweliks- (verbonds-)verhouding tussen Jahwe en Israel, dui dit daarop dat 'n gesindheid van ontrouheid en disjaloiteit tot die miskening van Jahwe as 'die Een wat sorg' aanleiding gee.

יָדַע לְפָנַי ('lewe voor sy aangesig')

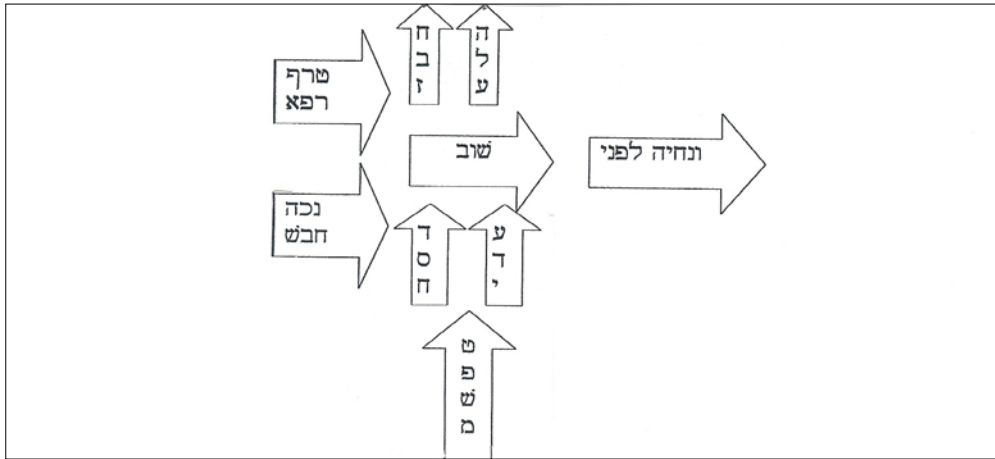
Hosea 6:1–6

Die volgende verhoudingsterme is ondersoek: שׁוּב ('terugkeer') in Hosea 6:1; יָדַע ('erkenning') in Hosea 6:3,6; חֶסֶד ('liefde') in Hosea 6:4,6. Die volgende betekenisnuanses kom voor:

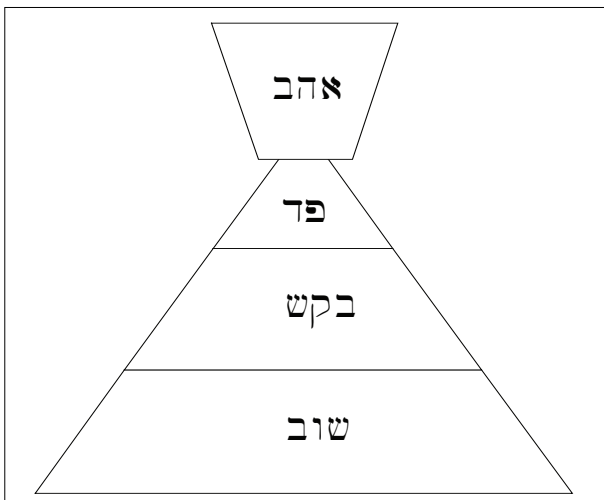
- Die priesterlike boetelied in Hosea 6:1–3 plaas deur middel van die kohortatiewe in verse 1 en 3 שׁוּב ('terugkeer') en יָדַע ('erkenning') naas mekaar. Om dus na Jahwe terug te keer, behels om aan Hom erkenning te gee.
- Die oogmerk van שׁוּב ('terugkeer') is הִיָּה לְפָנַי ('sodat ons voor sy aangesig kan lewe') in vers 2b (kyk Figuur 4). Dit is dus 'n begeerte om in die teenwoordigheid van Jahwe te lewe.
- שׁוּב is 'n deurdagte besluit en n' doelbewuste handeling.
- Die gebruik van die sinonieme parallelisme in Hosea 6:6 stel חֶסֶד ('verbondsliefde') en יָדַע אֱלֹהִים ('erkenning van God') op dieselfde betekenisvlak. Dit beteken dus dat Israel se prioriteitskeuse hulle vlak van erkenning jeens Jahwe

(voetnota 9 gaan voort...)
(1980:317, 331, 342–344, 380), Jeremias (1983:59, 63, 73), Vosloo (1992:248) en Boshoff (1994:88) gegrond.

10. Kyk vorige hofie, Hosea 2:4–25 [2:1–22], waar זָנוּה met promiskuiteit vertaal is.
11. Aanhaling uit die 1953-Afrikaanse vertaling.
12. Kyk Figuur 3.
13. Kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22].

FIGUUR 4
Lewe voor Jahwe se aangesig

FIGUUR 5
Eerbiedige benadering begin by bekering

bepaal, of anders gestel, dat hulle gebrek aan erkenning jeens Jahwe daaraan te wyte is dat hulle nie aan Hóm lojaal is nie, maar aan die Baäls.

- Die gewenste resultaat van Jahwe se ‘oordeel’ (verse 4–5) en die volk se ‘bekering’ is חסד (‘liefde’) en ידע אלהים (‘erkenning/toewyding aan God’).
- In ‘n status-/skandekultuur is die oogmerk van die priesterlike boetedied in Hosea 6:1–3 om Jahwe uit te daag (challenge response) om hulle (die volk) te רפא (‘genees’) en te חבש (‘verbind’). In reaksie daarop is Jahwe se oordeel in Hosea 6:5 ‘n uitdaging tot bekering tot חסד (‘verbondsliefde’) en ידע אלהים (‘erkenning van God’).
- Aangevuur deur die משפט (‘oordeel’) van Jahwe, word die ontaarde kultus in Hosea 6:6 in terme van זבח (‘offerandes’) en עלה (‘brandoffers’) teen die suiwere חסד (‘liefde’) en ידע אלהים (‘toewyding aan/erkenning van ons God’) uitgespeel.
- Die beginsel van wederkerigheid in die begunstiger/begunstigde-(patron/client)-verhouding tussen Jahwe en Israel kom in die konsep van שוב (‘terugkeer’) binne die verbondsverhouding na vore. In hierdie verhouding verteenwoordig die terme חסד (‘liefde’) en ידע אלהים (‘erkenning van God’) Israel se verlangde reaksie, en word dit dan ook sinoniem gebruik.
- Die uiteindelige resultaat is יהיה לפני (‘sodat ons voor sy aangesig kan lewe’).

Die onderlinge verwantskappe word in Figuur 4 uitgebeeld.

אהב (‘liefde as lewensorientasie’)

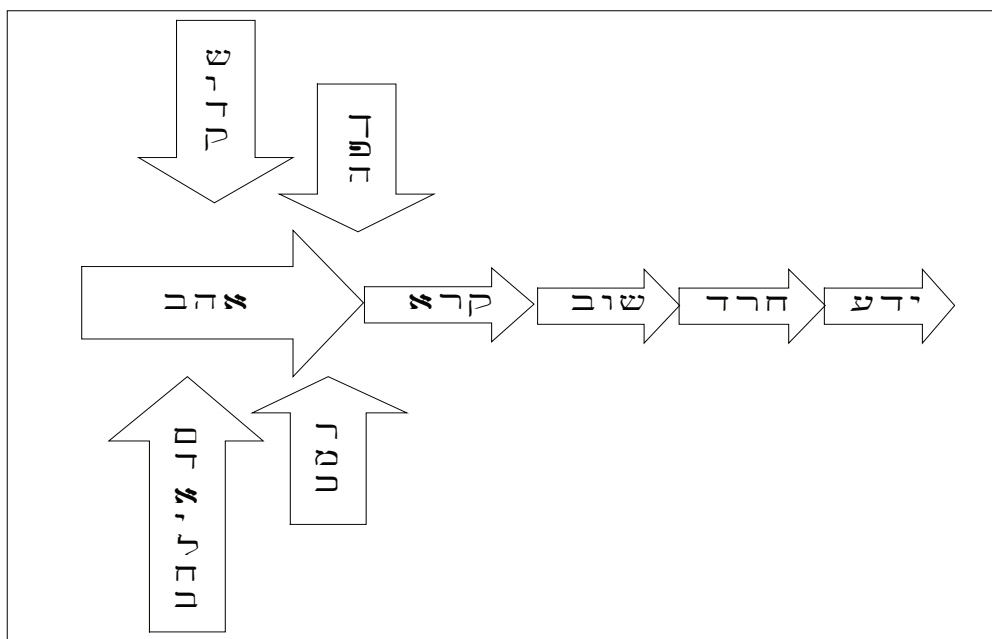
Hosea 3:1–5

Die volgende verhoudingsterme is ondersoek: Die sleutelwoord in die perikoop is אהב (‘lewensorientasie’), wat vier keer in vers 1 herhaal word. Die tekens van Jahwe se אהב kom in verse 2 en 5 na vore. Verder is שוב (‘bekeer’) ondersoek, soos wat die betekenis daarvan in vers 5 saam met בקש (‘soek’) en פחד (‘met eerbied benader’) ontvou. Die volgende betekenisnuanses blyk hieruit:

- Jahwe se liefde word in vers 1 struktureel met die liefde van die vrou se beminde vergelyk. Die owerspel wat sy bedryf, word met die ‘wend tot ander gode’ vergelyk. Sinoniem met die ‘wend tot ander gode’ is die ואהבי אשתי ענבים (‘versot wees op rosynekoeke’). Dit dui op die aard van die volk se owerspel, naamlik dat hulle die vrugbaarheid van die land gevier het deur rosynekoeke aan die Baäls te offer. אהב het dus hier die nuanse van ‘lewensorientasie’.
- Die chiasme in vers 3 impliseer dat die ‘stilsit vir ‘n lang tyd’ wedersyds sal gebeur (by sowel Jahwe as Israel). ‘Om nie te hoereer nie’, soos vervat in die chiasme, beteken om ‘aan geen man te behoort nie’. As Jahwe se stilsit dus deur sy אהב aangevuur is, behoort die uiteinde van Israel se stilsit ook אהב (‘lewensorientasie’) tot Jahwe te wees (kyk ook eerste punt onder die hofie Hosea 6:1-6).
- Die voortsrydende parallelismes in vers 5 dui op ‘n Steigerung van ‘bekeer’, ‘na Jahwe soek’, en ‘Jahwe met siddering benader’. Bekering bereik dus ‘n hoogtepunt wanneer Jahwe uiteindelik met eerbied benader word (kyk Figuur 5):

Bekering is volgens hierdie parallelisme die beginpunt van die terugkeer na Jahwe. Dit is dus in wese niks anders nie as אהב, wat op ‘lewensorientasie’ dui.

- Die אהב (‘wederliefde/wedersydse oriëntasie’) in die verband van die verhouding tussen Jahwe en sy volk het nie net raakvlakke met die soort verhouding tussen ‘n man en ‘n vrou nie, maar word wat inhoud betref daardeur bepaal.
- Sosiologies het Israel skandalig opgetree (vers 1) deur ומנאפת (‘sy het gehoereer’). Derhalwe word sy van haar godsdienstige vastigheid gestroop (verse 3 en 4) en daarmee uitgedaag om iets te doen om haar eer te herstel (challenge response). Die verlangde reaksie word in vers 5 as שוב (‘bekering/terugkeer/om jou oriëntasie te verander’) aangedui.
- Deur die verwysing na die gebroke ‘huweliksverhouding’ (vers 1) en die moratorium op dié verhouding (vers 3), is daar sprake van die beginsel van wederkerigheid in die begunstiger/begunstigde-verhouding tussen Jahwe en Israel.

FIGUUR 6
Jahwe daag Israel uit om sy liefdesdade te beantwoord

- Volgens die reinigingskodes moes Israel weer 'n woestyntyd (reinigingstyd) beleef. Dit word hier as 'n verootmoedigingstyd aangedui waarin afsondering en toewyding 'n belangrike rol speel. Die volk se verval word in Hosea 3 deur die kras woord **מְנַאֲפָה** ('maar sy het gehoereer/owerspel bedryf') aangedui.
- Die uiteindelijke verlangde regstelling word in vers 5 as **שׁוּב** ('bekeer'), **בִּקֵּשׁ** ('soek') en **פָּחַד** ('met eerbied benader') voorgelê. Dit verwys natuurlik na die kinders van Israel se verlangde sosiale reaksie op die profeet Hosea se simboliese handeling met Gomer, sy vrou.
- Uiteindelik het die terme onder beskouing, naamlik **אֲהַב** ('wederliefde / wedyersydse oriëntasie') en **שׁוּב** ('bekering/ terugkeer/om jou oriëntasie te verander'), soos uit hulle verwante gebruike in Hosea 3:1-5 blyk, albei die nuanse van 'n verlangde oriëntasie ten aansien van Jahwe. Ander verwante terme wat die woorde se betekenis beïnvloed, soos **בִּקֵּשׁ** ('soek') en **פָּחַד** ('met eerbied benader'), is ook ondersoek. Die verwantskap tussen hierdie verhoudingsterme beïnvloed dus hulle betekenisnuanse, en bevestig so die hipotese van hierdie studie.

Hosea 11:1-11

Die volgende verhoudingsterme is ondersoek, **אֲהַב** ('liefde') in vers 1 en 4; **יָדַע** ('erken') in vers 3; **שׁוּב** ('bekeer/terugkeer') in vers 5; en **חָרָד** ('hulle sal sidderend aankom') in vers 10 en 11. Hieruit kom onderstaande betekenisnuanses na vore:

- Die histories-teologiese beskuldiging in Hosea 11:1-11 plaas **אֲהַב** ('liefde') en **קָרָא** ('roep') in vers 1 deur 'n sinonieme parallelisme naas mekaar, sodat **אֲהַב** ook die konnotasie van 'soek' het (kyk hofie Hosea 3:1-5 vroeër in die artikel).¹⁴ Jahwe se liefde 'soek' na wederliefde. Die verdere **קָרָא** van die profete in vers 2 en 7 ontstaan uit hierdie liefde van Jahwe wat na beantwoording soek.
- Die chiasme in vers 4a maak dat die **בַּעֲבֹתוֹת אֲהַבָהּ** ('met koorde van liefde') deur die gepaardgaande sinonieme frase **בַּחֲלֵי אֲדָמָה** ('met mensebande') as 'n mensgerigte handeling gelees moet word. Hoewel Jahwe se liefde dus **קָדוֹשׁ** ('heilig/goddelik') is, is dit ook menslik (menssoekend en -gerig).¹⁵

- Hoewel die woord **אֲהַב** ('liefde') in vers 8-9 ontbreek, word die innerlike worsteling in die **לֵב** ('hart') van Jahwe semanties betrek, en dien die woorde **הִפְּךָ** ('my hart is omgekeer') en **כָּמַר** ('my medelye is opgewek') ter betekenisverryking van **אֲהַב**. Jahwe, die Heilige, se menssoekende liefde is daarom ook medelydend en kwesbaar.
- Die **אֲהַב** ('liefde') van Jahwe roep om **יָדַע** ('erkenning').¹⁶ Deur die gebruik van **וְיָדַע** saam met **יָדַע** as reaksie op Jahwe se liefde, kry **יָדַע** die betekenis van kennis/aanvaarding/positiewe erkenning van Jahwe se liefde.¹⁷
- In vers 5 kry die weiering om te **שׁוּב** ('bekeer/terug te keer') die betekenisnuanse 'om weg te wees van Jahwe se teenwoordigheid', aangesien Israel se versuim om te bekeer op ballingskap by Assur uitloop. Die woord **חָרָד** ('hulle sal sidderend aankom') in vers 10 en 11 word in dieselfde semantiese veld as **שׁוּב** gebruik (kyk hofie Hosea 3:1-5 vroeër in die artikel). Die chiasme in vers 10 stel **חָרָד** sinoniem met.
- **אֲחֲרַי יְהוּה יֵלְכוּ** ('hulle sal agter Jahwe aan trek'). Die betekenis van **חָרָד** en **שׁוּב** is dus by implikasie om agter Jahwe, en nie (meer) agter die Baäls nie, aan te trek.
- Jahwe wys vervolgens sy kwesbare liefdeshart in vers 8-9, waarna die verlangde reaksie op hierdie liefdesuiting in vers 10-11 volg, naamlik **חָרָד** ('met siddering naderkom/agter Jahwe aan trek/Hom na te volg').¹⁸
- In die status-/skandekultuur het Jahwe Israel uitgedaag (*challenge response*) om sy **אֲהַב** ('liefde') en liefdesdade te beantwoord (verse 1-4, 8-9). Die verlangde reaksie is **שׁוּב** ('bekering'), **חָרָד** ('met siddering aankom/terugkeer') en **יָדַע** ('erkenning').¹⁹

Die wisselwerking van dié verhoudingswoorde word in Figuur 6 uitgebeeld.

14. Kyk Figuur 6.
15. Kyk Figuur 6.

16. Kyk Figuur 6.
17. Kyk hofie Hosea 2:4-25 [2:1-22] en **וְיָדַע לִפְנֵי** ('lewe voor sy aangesig') vroeër in artikel.
18. Kyk hofie Hosea 3:1-5 vroeër in artikel en Figuur 6 hier bo.
19. Kyk hofie Hosea 2:4-25 [2:1-22] vroeër in artikel.

DIE BETEKENISNUANSES VAN DIE VERHOUDINGSWOORDE ONDER BESKOUIING

Die verhoudingswoorde onder beskouing, naamlik חסד, רחם, רחם, ידע, רחם, רחם, זנה, שוב, צדק, זנה, משפט, אמת, אהב, en אהב, het in hulle wisselwerking (kyk die besprekings onder die 'Drie Sentrale Begrippe' sowel as Figure 1–6) en gekombineerde gebruike verskeie betekenisladings, soos reeds aangedui. Ter opsomming staan die volgende interaktiewe betekenis uit:

חסד: Dit is 'n verbondsbegrip wat in Hosea 2:22 met verwysing na 'n huweliksgeskenk gebruik word, waar dit ook die betekenisnuanse van 'verbondsliefde'²⁰ het vanweë die sinonieme parallelisme met רחם ('ontferming/barmhartigheid').²¹ Hierdie woordpaar se betekenis word in Hosea 2:22 ook deur צדק en משפט bepaal. In Hosea 4:1 en 6:4,6 dui dit ook op 'verbondsliefde'²². In Hosea 6:6 word die term sinoniem met ידע ('erkenning van God') gebruik. Dáár verleen dit dus aan verbondsliefde die betekenisnuanse van 'toewyding'²³.

רחם: Saam met חסד ('verbondsliefde') in Hosea 2:21, het dié term die betekenis van 'barmhartigheid'. In Hosea 2:6, 25 het dit die algemene betekenis van 'omgee/ontferm'²⁴.

ידע: Dié woord word hoofsaaklik vir Israel se verlangde reaksie op Jahwe se liefde gebruik.²⁵ In Hosea 2:10, 4:1, 5:4 en 11:3 dui dit op 'erkenning aan Jahwe' vir sy liefde²⁶. In Hosea 5:3 beteken dit 'om te ken', en in Hosea 4:6 op 'kennis' (wat die priesters moes oordra). In Hosea 6:3, 6 is die betekenisnuanse 'toewyding aan God' (parallel met חסד, oftewel 'verbondsliefde', in Hosea 6:6).²⁷

צדק: As deel van die מורה in Hosea 2:21, dra dié woord saam met משפט ('regverdigheid'), en parallel met חסד ('verbondsliefde') en רחם ('barmhartigheid'), die betekenisnuanse van 'bedagsaamheid' (kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22] en Figuur 2).²⁸ משפט: Saam met die term צדק ('bedagsaamheid') in Hosea 2:21, beteken dié woord hier 'regverdigheid'²⁹.

אמת: Dié woord staan parallel met חסד ('lojaliteit') en אלהים ידע ('erkenning van Jahwe') in Hosea 4:1. In dié verwantskap beteken dit 'verbondstrou'³⁰.

אהב: As imperatief in Hosea 3:1 beteken dié term 'bemin'. Aan die einde van die vers word dit die term wat God se liefde teenoor Israel beskryf. Dit word dus 'n term wat 'lewensorientasie' beskryf³¹. In Hosea 11:1 word dit terugskouend met 'liefde' vertaal om al Jahwe se versorgingshandelinge jeens Israel saam te vat³². Op dieselfde semantiese gebied word אהב in

Hosea 11:8 ook deur die terme הפך ('omgekeer/kwesbaar') en תפח ('medelydend') verryk³³. Jahwes liefdes 'lewensorientasie' jeens Israel is derhalwe in wese 'kwesbaar' en 'medelydend'.

שוב: As verhoudings-/verbondsterm dui dié woord in Hosea 2:9,11; 5:4; 6:1 en 11:5 Israel se 'terugkeer' na Jahwe aan³⁴. In Hosea 3:5 maak die term deel uit van 'n voortsrydende parallelisme met בקש ('soek') en פחד ('met siddering benader') ten opsigte van Jahwe³⁵. Dit dui die aanvang van die terugkeerproses na Jahwe aan, en beteken dus 'om jou lewensorientasie te verander'.³⁶ As sulks is die resultaat dan 'liefde'. In Hosea 11:9 dui die term Jahwe se terugkoms na Israel aan³⁷.

זנה: Dié term dui Israel se verbondsontrouheid aan. As algemene term vir ontrouheid dra dit in Hosea 2:4,6,7; 3:3 en 4:10,12,13,15,18 die betekenis van 'hoerery/promiskuiteit'³⁸. In sy intensiewe vorm in Hosea 4:18, beteken dit 'om versot te wees op erotiese passie'³⁹. Dáár dui dit die intensiteit van Israel se ontrouheid aan. As huweliksterm word dit in Hosea 4:13 saam met die tegniese term vir owerspel, (נא), gebruik⁴⁰. In Hosea 4:12 en 5:4 word aangedui dat dit wat Israel tot ontrouheid gedryf het, 'n רוח זונים ('gees van owerspel') was, of dalk dat Israel se זנה en נא tot 'n רוח זונים ('gees van promiskuiteit') aanleiding gegee het.⁴¹

OPSOMMING

Jahwe word dus in die boek Hosea as die Enigste tussen die gode (*polemic monolatry*) beskryf – die Heilige God wat in sy versorgende liefde sowel medelydend as kwesbaar is. Deur sy ewige verbondstoewyding aan bedagsaamheid en regverdigheid, genade en barmhartigheid, daag Hy sy kinders deur beproewings (woestyntyd) uit om hulle van hulle verbondsontrouheid te bekeer, en om aan Hom die eer, erkenning, liefde en toewyding te gee wat Hom toekom. Dán sal daar verbondsharmonie plaasvind, en sal hulle in veiligheid woon.

NOTA

Hierdie artikel is gegrond op die outeur se navorsing vir 'n DD-proefskrif met die titel "n Sosio-retoriese ondersoek na bepaalde begrippe in die boek Hosea". Die proefskrif is voorberei onder promotorskap van prof Pieter Venter, Fakulteit Teologie, Universiteit van Pretoria (2008).

LITERATUURVERWYSINGS

- Andersen, F.I. & Freedman, D.N., 1980, *Hosea: A new translation with introduction and commentary*, Doubleday, New York.
- Baxandall, M., 1991, 'Figures in the Corpus: Theories of Influence and Intertextuality', in J. Clayton & E. Rothstein (reds.), *Influence and Intertextuality in Literary History*, University of Wisconsin Press, Madison.
- Boshoff, W.S., 1994, 'Die boek Hosea en die Jahwe-Baal stryd', DD-proefskrif, Universiteit van Pretoria, Pretoria.
- Childs, B.S., 1979, *Introduction to the Old Testament as Scripture*, Fortress Press, Philadelphia.
33. Kyk hofie Hosea 11:1–11 en Figuur 6.
34. Kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22], Hosea 4:1–5:7, דיה לפני ('lewe voor sy aangesig'), Hosea 11:1–11 en Figure 2, 3, 4 en 6.
35. Kyk hofie Hosea 3:1–5 en Figuur 5.
36. Kyk Koehler en Baumgartner (1994, Vol 4:1429–1430) wat dit voorts as 'om weg te keer; verlaat' nuanseer.
37. Kyk hofie Hosea 11:1–11 en Figuur 6.
38. Kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22], Hosea 3:1–5, Hosea 4:1–5:7 en Figure 2, 3 en 5. (Kyk Koehler en Baumgartner (1994, Vol 1:275–276) wat die betekenisnuanses as 'om owerspel te pleeg; om in 'n verhouding ontrou te wees; om iemand te verlaat om owerspel te pleeg' aandui).
39. Kyk hofie Hosea 4:1–5:7 en Figuur 3.
40. Kyk hofie Hosea 4:1–5:7 en Figuur 3.
41. Kyk hofie Hosea 4:1–5:7 en Figuur 3, albei vroeër in die artikel.

20. Kyk Koehler en Baumgartner (1994, Vol 1:336) wat die betekenisnuanses as 'gesamentlike verpligting tussen familie' of 'lojaliteit' of 'getrouheid' aandui.

21. Kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22] en Figuur 2 vroeër in artikel.

22. Kyk hofie Hosea 4:1–5:7 en דיה לפני ('lewe voor sy aangesig').

23. Kyk hofie דיה לפני ('lewe voor sy aangesig').

24. Kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22].

25. Kyk Koehler en Baumgartner (1994, Vol 2:390–391) wat die betekenisnuanses as 'om te ken; te verstaan' aandui.

26. Kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22], Hosea 4:1–5:7, דיה לפני ('lewe voor sy aangesig') en Hosea 11:1–11.

27. Kyk hofie דיה לפני ('lewe voor sy aangesig') en Figuur 4, albei vroeër in die artikel.

28. Kyk Koehler en Baumgartner (1994, Vol 3:1002–1003).

29. Kyk hofie Hosea 2:4–25 [2:1–22] en Figuur 2.

30. Kyk hofie Hosea 4:1–5:7 en Figuur 3.

31. Kyk hofie Hosea 3:1–5 en Figuur 5. (Kyk Koehler en Baumgartner (1994, Vol 1:17–18) wat die betekenisnuanse as 'liefde wat iets doen' aandui)

32. Kyk hofie Hosea 11:1–11 en Figuur 6.

- Dearman, J.A., 1992, *Religion and Culture in Ancient Israel*, Hendrickson Publishers, Peabody.
- Jeremias, J., 1983, 'Der Prophet Hosea', *Das Alte Testament Deutsch* 24(1).
- Louw, J.P., 1982, *Semantics of New Testament Greek*, Fortress Press, Philadelphia.
- Lys, D., 1976, 'J'ai Deux Amours: Ou l'Amant Jugé', *Etudes Theologiques et Religieuses* 51.
- Malina, B.J., 1993, *The New Testament World: Insights from Cultural Anthropology*, John Knox Press, Atlanta.
- Morris, G., 1996, 'Prophecy, Poetry and Hosea', *Journal for the Study of the Old Testament* suppl. ser. 19.
- Richardson, M.E.J., 1994, *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament (HALOT)*, L. Köhler & W. Baumgartner (eds.), vol. 1–4, Koninklijke Brill NV, Leiden.
- Robbins, V.K., 1996, *Exploring the texture of texts. A guide to socio-rhetorical interpretation*, Trinity Press International, Pennsylvania.
- Smith, M.S., 1990, *The early history of God: Yahweh and the other deities in ancient Israel*, Harper and Row, San Francisco.
- Snyman, G., 1993, 'Social Reality and Religious Language in Hosea 1–3', *Old Testament Essays* 8, 90–112.
- Venter, P.M., 1997, 'Intertekstualiteit, kontekstualiteit en Daniël 9', *In die Skriflig* 31(4), 327–346.
- Vosloo, W., 1992, 'Die samestelling en struktuur van die boek Hosea', *Skrif en Kerk* 13, 244–252.
- Wolff, H.W., 1965, 'Dodekapropheten 1: Hosea 2', *Biblischer Kommentar: Altes Testament* 14(1).
- Yee, G.A., 2001, "She is not my wife and I am not her husband": *A materialistic analysis of Hosea 1–2*, Koninklijke Brill NV, Leiden.